

Deklaracja.
Specyfika i zawartość merytoryczna czasopisma nie ulega zmianie.
Zgodnie z informacją MNiSW z dnia 2 czerwca 2014 r., że w roku 2014 nie będzie przeprowadzana ocena czasopism naukowych; czasopismo o zmienionym tytule otrzymuje tyle samo punktów co na wykazie czasopism naukowych z dnia 31 grudnia 2014 r.
The journal has had 5 points in Ministry of Science and Higher Education of Poland parametric evaluation. Part B item 1089. (31.12.2014).
© The Author (s) 2015;
This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland and Radom University in Radom, Poland
Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.
Received: 25.09.2015. Revised 25.10.2015. Accepted: 20.11.2015.

УДК 614.2:341[614.253.8]

ОЦІНКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ П'ЯТИ ПРАВ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ ASSESSMENT REGULATORY SUPPORT FIVE OF MEDICAL WORKERS IN UKRAINE

В. М. Михальчук
V. M. Mikhal'chuk

Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика
Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education

Summary

The article presents the results of analysis of regulatory framework of the five rights of health professionals in Ukraine in the spectrum of the three groups of legal documents: the Constitution, laws of Ukraine and regulations.

Keywords: legal and regulatory provision, the right to health care workers, Laws of Ukraine.

Резюме

В статті висвітлено результати аналізу нормативно-правового забезпечення п'яти прав медичних працівників в Україні у спектрі трьох груп нормативно-правових документів: Конституції України, Законів України та підзаконних актів.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, права медичних працівників, Закони України.

Резюме

ОЦЕНКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПЯТИ ПРАВ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ В УКРАИНЕ. В статье изложены результаты анализа нормативно-правового обеспечения пяти прав медицинских работников в Украине в спектре трех групп нормативно-правовых документов: Конституции Украины, Законов Украины и подзаконных актов.

Ключевые слова: нормативно-правовое обеспечение, права медицинских работников, Законы Украины.

Здійснення професійної практики медичними працівниками безпосередньо пов'язане з реалізацією конституційного права людини і громадянина на охорону здоров'я, медичну допомогу і медичне страхування. Ефективна організація праці медиків є одним з основних факторів, що забезпечують охорону здоров'я населення і, як наслідок, зумовлюють соціальну стабільність у суспільстві.

Метою роботи є дослідження прав, включені до власне правового статусу медичних працівників відповідно до національної нормативно-правової бази. **Завданнями** - аналіз окремих п'яти гарантованих законодавством України прав медичних працівників, які закладають основи професійної медичної діяльності та формують підвалини для належного забезпечення прав пацієнтів.

У якості **джерельної бази** використані Конституція України, Закони України, підзаконні нормативно-правові акти, за результатами оцінки яких проаналізовано: 1) право на належні умови професійної діяльності; 2) право на створення наукових медичних товариств, професійних спілок та інших громадських організацій; 3) право на судовий захист; 4) право на заняття медичною і фармацевтичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації; 5) право на підвищення кваліфікації, перепідготовку не рідше одного разу на п'ять років у відповідних закладах та установах;

Для проведення дослідження використовувався **метод** системного підходу і аналізу.

За результатами дослідження встановлено, що у Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [1] міститься чималий перелік професійних прав медичних працівників, які доцільно поділити на загальні, тобто ті, що пов'язані з умовами праці, охороною їхнього здоров'я, соціальним захистом тощо, а також спеціальні, тобто ті, що породжуються у процесі надання медичної допомоги пацієнтам. У підрозділ 7.1. цього розділу висвітлено окремі загальні права, а також деякі спеціальні можливості. Рівність, диспозитивність у відносинах «лікар-пацієнт» базується на формулі: право одного суб'єкта медичних правовідносин кореспондує з обов'язком іншого суб'єкта. А відтак, деякі права медичних працівників можна з'ясувати із контенту обов'язків пацієнтів.

1. Право на належні умови професійної діяльності закріплено у Конституції України від 28.06.1996 р. [стаття 43 (ч. 4)]. «Кожен має право на належні, безпечні та здорові умови праці...» [2]. Крім того, у Кодексі законів про працю України від 10.12.1971 р. [статті 2 (ч. 2), 153-155] [3]. «Працівники мають, право на здорові та безпечні умови праці.» (ч. 2 ст. 2). «На всіх підприємствах, в установах, організаціях створюються безпечні і нешкідливі умови праці. Забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці покладається на власника або уповноважений ним орган» (ст. 153). Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. [стаття 41] [4]. «Порушення вимог законодавства про працю та про охорону

праці: Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці тягне за собою накладення штрафу на працівників від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян - суб'єктів підприємницької діяльності — від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» (ч. 2 ст. 41). Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. [статті 5, 6 (п. «г»), 77 (п. «б»)]. У ст. 6 Закону закріплено право на охорону здоров'я, що включає, серед інших, право на безпечні й здорові умови праці. «Медичні працівники мають право на належні умови професійної діяльності» (п. «б» ст. 77). Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. (у ред. Закону від 21.11.2002 р.) (статті 1, 4) [5]. Відповідно до ст. 1 Закону, право на належні, безпечні та здорові умови праці реалізується через охорону праці як систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності людини у процесі трудової діяльності. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. [стаття 29] [6]. «Власник психіатричного закладу або уповноважений ним орган зобов'язаний забезпечувати належні умови праці фахівців та інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, яким надається психіатрична допомога» (п. 9 ст. 29). Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз: Закон України від 05.07.2001 р. [стаття 23] [7]. «Власники або уповноважені ними органи закладів охорони здоров'я, які проводять діагностичні дослідження на туберкульоз і надають лікувально-діагностичну допомогу хворим, зобов'язані забезпечити працівників зазначених закладів необхідними засобами захисту та проведення відповідних систематичних медичних обстежень цих працівників». Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 12.12.1991 р. (у ред. від 23.12.2010 р.) [стаття 20] [8]. «Власники або уповноважені ними органи управління організацій, персонал яких проводить діагностичні дослідження на ВІЛ-інфекцію, надає медичну допомогу та соціальні послуги людям, які живуть з ВІЛ, або контактує з кров'ю чи біологічними матеріалами людини, забрудненими ними інструментарієм, обладнанням чи предметами, зобов'язані забезпечити працівників необхідними засобами індивідуального захисту..., а також організувати проведення відповідного інструктажу таких працівників щодо використання відповідних засобів індивідуального захисту».

У підзаконні нормативно-правових актах, зокрема, Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад зі шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня: Постанова Кабінету Міністрів України від

21.02.2001 р. № 163 [розділ «Охорона здоров'я, освіта та соціальна допомога»]. Концепція Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2006-2011 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 р. № 269-р. Метою Програми є розроблення і забезпечення впровадження в практику новітніх безпечних технологій та досягнень науки і техніки у сфері охорони та гігієни праці, перегляд і адаптація законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки до законодавства ЄС для зниження рівня виробничого травматизму і професійної захворюваності, збереження трудового потенціалу України і створення правових засад для вступу України до ЄС. Питання запобігання та захисту населення від ВІЛ-інфекції та СНІД: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 р. № 2026. Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 25.05.2006 р. № 319. Концепція управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року: Наказ МОЗ України від 01.08.2011 р. № 454. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики: Наказ МОЗ України від 02.02.2011 р. №49 [п. 4.1].

Окремі положення щодо захисту прав медичних працівників висвітлені у Етичному кодексі лікаря України, який був прийнятий і підписаний на Всеукраїнському з'їзді лікарських організацій та X З'їзді Всеукраїнського лікарського товариства від 27.09.2009 р. [п. 2.4, 4.5]. «Лікарі - керівники закладів охорони здоров'я, зобов'язані піклуватись про створення належних умов для фахової діяльності.». Крім того, аспекти стану умов, безпеки праці, рівня виробничого травматизму й професійної захворюваності в країні задекларовані у завданнях членських організацій ФПУ щодо посилення впливу профспілок на забезпечення здорових і безпечних умов праці: Постанова Президії Ради Федерації професійних спілок України від 06.07.2006 р. № П-5-2.

2. Наступним правом медичних працівників є право на створення наукових медичних товариств, професійних спілок та інших громадських організацій, яке висвітлено у Конституції України, Законах України, підзаконних нормативно-правових документах.

Конституція України від 28.06.1996 р. [стаття 36 (ч. 1, 3, 4)]. «Громадяни України мають право на свободу об'єднання. У громадські організації, (ч. 1). мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів (ч. 3).». Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [стаття 314]. «Фізичні особи мають право на свободу об'єднання у громадські організації» (ч. 1). Про об'єднання громадян: Закон України від 16.06.1992 р. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. «Громадяни України мають право на основі вільного волевиявлення без будь-якого дозволу створювати профспілки, вступати до них та

виходити з них на умовах і в порядку, визначених їх статутами, брати участь у роботі профспілок» (ст. 6). Про благодійництво та благодійні організації: Закон України від 16.09.1997 р. Про організації роботодавців: Закон України від 24.05.2001 р. «Роботодавці мають право на свободу об'єднання в організації роботодавців для здійснення і захисту своїх прав та задоволення соціальних, економічних та інших законних інтересів ...» (ч. 1 ст. 2). Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. [стаття 77 (п. «к» ч. 1)]. Медичні, працівники мають право на створення наукових медичних товариств, професійних спілок та інших громадських організацій».

У підзаконних нормативно-правових актах: Програма інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 14.09.2000 № 1072/2000) [р. 4]. Про затвердження Положення про порядок легалізації об'єднань громадян: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.1993 р. № 140. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр громадських формувань: Наказ Міністерства юстиції України від 19.12.2008 р. № 2226/5. Етичний кодекс лікаря України [п. 2.12]. «Лікар має право брати активну участь в роботі професійних об'єднань і асоціацій, одночасно отримуючи їх захист і підтримку. Лікарські об'єднання та асоціації зобов'язані сприяти і надавати кожному із своїх членів допомогу у дотриманні та відстоюванні принципів високого професіоналізму, фахової незалежності, моральності, етики і деонтології». Лист «Про Закон України «Про об'єднання громадян»»: Вищий арбітражний суд України від 30.12.1997 р. № 01-8/500. Лист «Про Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»»: Вищий арбітражний суд України від 26.10.1999 р. № 01-8/505. Рекомендації з питань діловодства в первинній профспілковій організації (профспілковому комітеті): Постійна комісія Ради ФПУ з питань організаційної роботи від 15.11.2006 р.

3. Право на судовий захист.

Конституція України від 28.06.1996 р. [статті 3, 55, 56, 59, 68]. «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» (ст. 3). «Права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб» (ч. 1, 2 ст. 55). «Кожен має право на правову допомогу» (ч. 1 ст. 59). Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. «Постанова органу дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи щодо конкретної особи чи за фактом вчинення злочину може бути оскаржена до місцевого суду за місцем розташування органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову з дотриманням правил підсудності» (ч. 1 ст. 236-7). Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. «Кожна особа має право,

звернутись до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів» (ч. 1 ст. 3). Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. [статті 6, 17-21]. «Кожному гарантується право на захист його прав, свобод та інтересів незалежним і неупередженим судом» (ч. 1 ст. 6). Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [статті 15, 16, 297, 299]. «Кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання» (ч. 1 ст. 15). «Кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу» (ч. 1 ст. 16). «Кожен має право на повагу до його гідності та честі. Гідність та честь фізичної особи є недоторканими. Фізична особа має право звернутись до суду з позовом про захист її гідності та честі» (ст. 297). «Фізична особа має право не недоторканність своєї ділової репутації. Фізична особа може звернутись до суду з позовом про захист своєї ділової репутації» (ст. 299). Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. [статті 128, 130, 134, 136, 137, 139, 147, 147-1, 148, 149, 150, 151, гл. XV]. «При кожній виплаті заробітної плати загальний розмір усіх відрахувань не може перевищувати 20%, а у випадках, окремо передбачених законодавством України, - 50% заробітної плати, яка належить до виплати працівникові» (ст. 128). «Працівники несуть матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації внаслідок порушення покладених на них трудових обов'язків. При покладенні матеріальної відповідальності права і законні інтереси працівників гарантуються шляхом встановлення відповідальності тільки за пряму дійсну шкоду, лише в межах і порядку, передбачених законодавством, і за умови, коли така шкода заподіяна підприємству, установі, організації винними протиправними діями (бездіяльністю) працівника. Ця відповідальність, як правило, обмежується певною частиною заробітку працівника і не повинна перевищувати повного розміру заподіяної шкоди, за винятком випадків, передбачених законодавством» (ч. 1, 2 ст. 130). «За шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації при виконанні трудових обов'язків, працівники, з вини яких заподіяно шкоду, несуть матеріальну відповідальність у розмірі прямої дійсної шкоди, але не більше свого середнього місячного заробітку» (ч. 1 ст. 132). «До застосування дисциплінарного стягнення власник або уповноважений ним орган повинен зажадати від порушника трудової дисципліни письмові пояснення. За кожне порушення трудової дисципліни може бути застосовано лише одне дисциплінарне стягнення. При обранні виду стягнення власник або уповноважений ним орган повинен враховувати ступінь тяжкості вчиненого проступку і заподіяну ним шкоду, обставини, за яких вчинено проступок, і попередню роботу працівника. Стягнення оголошується в наказі (розпорядженні) і повідомляється працівникові під розписку» (ст. 149). «Дисциплінарне стягнення може бути оскаржене працівником у порядку, встановленому чинним законодавством» (ст. 150). Основи законодавства України

про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. [стаття 77 (п. «л» ч. 0)]. «Медичні працівники мають право на судовий захист професійної честі і гідності».

Підзаконні нормативно-правові акти: Концепція управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року: Наказ МОЗ України від 01.08.2011 р. № 454. «З-поміж завдань Концепції передбачено захист інтересів медичних працівників на випадок професійного ризику». Етичний кодекс лікаря України [п. 2.4, 2.12, 4.5] «Гуманні цілі, яким служить лікар, дають йому підставу вимагати законного захисту власних морально-етичних позицій і принципів, особистої гідності, матеріального забезпечення, створення належних умов для здійснення фахової діяльності» (п. 2.4). «Комісія з питань біоетики, етичні комісії або комітети закладів охорони здоров'я, наукових установ, вищих навчальних закладів, лікарські об'єднання та асоціації мають право, у разі потреби, відстоювати і захищати в суді честь і гідність за його згодою, якщо його професійні дії відповідають Етичному кодексу лікаря України» (п. 2.12). «Лікарі, керівники закладів охорони здоров'я та наукових і освітніх установ зобов'язані піклуватись про захист морально-етичних позицій і принципів, особистої гідності, підлеглих» (п. 4.5). Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.05.2001 р. (зі змінами, внесеними Постановою Верховного Суду України №5 від 25.05.2001 р. № 5). Про судову практику в справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1. «... Під гідністю слід розуміти визнання цінності кожної фізичної особи як унікальної біопсихосоціальної цінності, з честю пов'язується позитивна соціальна оцінка особи в очах оточуючих, яка ґрунтується на відповідності її діянь (поведінки) загальноприйнятим уявленням про добро і зло, а під діловою репутацією фізичної особи розуміється набута особою суспільна оцінка її ділових і професійних якостей при виконанні нею трудових, службових, громадських чи інших обов'язків».

4. Право на заняття медичною і фармацевтичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації.

Конституція України від 28.06.1996 р. [статті 43 (ч. 1), 53 (ч. 1)]. «Кожен має право на освіту (ст. 53) та право на працю (ст. 43)». Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. [статті 197 (п. 197.1.5, 197.1.6)]. «Звільняються від оподаткування операції з... постачання послуг з охорони здоров'я, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг реабілітаційними установами для інвалідів та дітей-інвалідів, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства...». Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 р. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких

інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності: Закон України від 04.11.2011 р. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. [статті 3, 17, 33, 35—35-5, 74 (ч. 1), 74-1, 77 (п. «а»)]. «Медичною і фармацевтичною діяльністю можуть займатися особи, які мають відповідну спеціальну освіту і відповідають єдиним кваліфікаційним вимогам» (ч. 1 ст. 74). «Медичні і фармацевтичні працівники мають право на заняття медичною і фармацевтичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації» (п. «а» ст. 77). Відповідно до ст. 74-1 Основ, особи мають право займатись народною медициною (цілительство). Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 р. [стаття 9]. Відповідно до ст. 9 Закону («Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню»), ліцензуванню підлягають виробництво лікарських засобів, оптова, роздрібна торгівля лікарськими засобами (п. 9), медична практика (п. 26), переробка донорської крові та її компонентів, виготовлення з них препаратів (п. 27).

Підзаконні нормативно-правові акти: Про заходи щодо врегулювання діяльності в сфері народної і нетрадиційної медицини: Указ Президента України від 31.07.1998 р. № 823/98. Про затвердження переліку органів ліцензування: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2000 р. № 1698 (редакція від 21.10.2010 р.). Про подальше удосконалення атестації лікарів: Наказ МОЗ України від 19.12.1997 р. № 359. Про порядок направлення на стажування лікарів і їх наступного допуску до лікарської діяльності: наказ МОЗ України від 17.03.1993 р. № 48. Про Положення про Свідectво про проходження підвищення кваліфікації та перепідготовки молодших медичних та фармацевтичних спеціалістів: наказ МОЗ України від 07.09.1993 р. № 198. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я»: Наказ МОЗ України від 29.03.2002 р. № 117. Про атестацію молодших спеціалістів з медичною освітою: Наказ МОЗ України від 23.11.2007 р. № 742. Про Порядок допуску до медичної і фармацевтичної діяльності в Україні громадян, які пройшли медичну або фармацевтичну підготовку в навчальних закладах іноземних країн: Наказ МОЗ України від 19.08.1994 р. (у ред. наказу від 08.07.2006 р.) № 118-С. Про надання спеціального дозволу на медичну діяльність у галузі народної і нетрадиційної медицини: Наказ МОЗ України від 10.08.2000 р. № 195. Про порядок проведення атестації та експертизи цілительських здібностей осіб, які виявили бажання займатись медичною діяльністю в галузі народної і нетрадиційної медицини: Наказ МОЗ України від 10.08.2000 р. № 195. Про затвердження стандартів надання адміністративних послуг в Міністерстві охорони здоров'я України: Наказ МОЗ України від 09.02.2008 р. № 65. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики: Наказ МОЗ України від 02.02.2011 р. №49. Про затвердження Переліку вищих і середніх спеціальних

навчальних закладів, підготовка і отримання звання в яких дають право займатися медичною і фармацевтичною діяльністю: наказ МОЗ України від 25.12.1992 р. № 195. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я: наказ МОЗ України від 28.10.2002 р. № 385. Концепція управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року: Наказ МОЗ України від 01.08.2011 р. № 454. Етичний кодекс лікаря України, прийнятий і підписаний на Всеукраїнському з'їзді лікарських організацій та X З'їзді Всеукраїнського лікарського товариства від 27.09.2009 р. [п. 2.6].

5. Право на підвищення кваліфікації, перепідготовку не рідше одного разу на п'ять років у відповідних закладах та установах.

Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 р. [стаття 10]. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. [стаття 77 (п. «в»)]. «Медичні і фармацевтичні працівники мають право на підвищення кваліфікації, перепідготовку не рідше одного разу на п'ять років у відповідних закладах та установах».

Підзаконні нормативно-правові акти: Про подальше удосконалення системи післядипломної підготовки лікарів (провізорів): Наказ МОЗ України від 22.07.1993 р. № 166. «Для забезпечення високої кваліфікації лікарів (провізорів) проводиться їх безперервне навчання та здійснюється об'єктивний контроль за рівнем їх кваліфікації» (п. 1.1). «Основними елементами структури безперервного навчання є їх спеціалізація та удосконалення професійних знань та навиків» (п. 1.2, 1.3). «Удосконалення як форма навчання можливе у вигляді підвищення кваліфікації, курсів тематичного удосконалення та передатестаційних циклів» (п. 2.2). Про підвищення кваліфікації молодших спеціалістів з медичною та фармацевтичною освітою: Наказ МОЗ України від 07.09.1993 р. №198. Про постійно діючі курси підвищення кваліфікації та перепідготовки молодших медичних і фармацевтичних спеціалістів: Положення МОЗ України від 07.09.1993 р. № 198. Про затвердження Положення про первинну спеціалізацію (інтернатуру) випускників медичних (фармацевтичних) вищих навчальних закладів України: Наказ МОЗ України від 20.06.1994 р. № 104. Про затвердження Положення про спеціалізацію (інтернатуру) випускників вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III—IV рівня акредитації медичних факультетів університетів: Наказ МОЗ України від 19.09.1996 р. № 291. Про подальше удосконалення атестації лікарів: Наказ МОЗ України від 19.12.1997 р. № 359. «Атестація лікарів проводиться з метою підвищення відповідальності за ефективність і якість роботи, раціональнішої розстановки кадрів фахівців з урахуванням їх професійної майстерності, досвіду та складності виконуваних робіт. Атестація є важливою формою морального та

матеріального стимулювання, спрямована на удосконалення діяльності закладів охорони здоров'я щодо подальшого поліпшення надання медичної допомоги населенню» (п. 1). Порядок проведення атестації та експертизи цілительських здібностей осіб, які виявили бажання займатися медичною діяльністю в галузі народної і нетрадиційної медицини: Наказ МОЗ України від 10.08.2000 р. № 195. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я: Наказ МОЗ України від 29.03.2002 р. № 117. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодих спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 28.10.2002 р. № 385. Про атестацію молодших спеціалістів з медичною освітою: Наказ МОЗ України від 23.11.2007 р. № 742. Про атестацію професіоналів з вищою немедичною освітою, які працюють в системі охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 12.08.2009 р. № 588. Про затвердження Положення про проведення іспитів на передатестаційних циклах: Наказ МОЗ України від 18.05.1994 р. № 73. Номенклатура лікарських спеціальностей: Наказ МОЗ України від 19.12.1997 р. № 359. Номенклатура провізорських спеціальностей: Наказ МОЗ України від 12.12.2006 р. № 818. Про вдосконалення атестації провізорів та фармацевтів: Наказ МОЗ України від 12.12.2006 р. № 818. Етичний кодекс лікаря України [п. 4.5]. «Лікарі - керівники закладів охорони здоров'я, зобов'язані піклуватись про створення належних умов для підвищення кваліфікації підлеглих».

Таким чином, нами проведено аналіз нормативно-правового забезпечення п'яти прав медичних працівників в Україні у спектрі трьох груп нормативно-правових документів: Конституції України, Законів України та підзаконних актів, за результатами якого встановлено, що для успішного розвитку медичного права необхідне більш досконале врегулювання прав медичних працівників.

Основна література

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
2. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>
3. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
6. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>
7. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2586-14>
8. http://healthrights.org.ua/praktichnii-posibnik/7-prava-ta-obovjazki-medichnikh-pracivnikiv-za-zakonodavstvom-ukrajini/71-prava-medichnikh-pracivnikiv/711-pravo-na-nalezchni-umovi-profesiinoji-dijalnosti/?type=98&no_cache=1&print=1